

INCĂ O DATĂ C 14 PENTRU CULTURA CUCUTENI

de VLADIMIR DUMITRESCU

De foarte mulți ani fusesem informat că pe teritoriul comunei Leca-Ungureni din județul Bacău s-ar afla o așezare cucuteniană, pe terenul căreia se descoperiseră multe vase pictate chiar întregi, dar împrejurările — la care a contribuit și faptul că această comună nu este situată pe o șosea principală — m-au împiedicat să fac o cercetare la fața locului pentru verificarea informațiilor primite. În cele din urmă, în cursul anului 1968, împreună cu Iulian Antonescu, la acea dată directorul Muzeului din Bacău, am făcut totuși deplasarea, constatând că într-adevăr pe un deal („La Hîrburi”) de deasupra satului se găsesc resturile unei așezări cucuteniene. Poziția acesteia este de altfel destul de neașteptată, deoarece dealul pe care se află are o pantă destul de accentuată, de peste 30%, iar sursele de apă sînt mult mai jos, într-o vale-depresiune destul de adîncă.

Din păcate însă, cu trei ani înainte de cercetarea noastră, toată suprafața așezării fusese plantată cu vie și, cu prilejul desfîndării terenului, așezarea a fost practic distrusă de tractoare, care au scos la suprafață nenumărate resturi ceramice, diferite obiecte și foarte multe bucăți mari de chirpic ars de la pereții sau de la platformele locuințelor. Tov. învățătoare, Maria Savin, de la mica școală dintr-unul din satele comunei situate pe o culme de deal, adunase însă cu elevii un număr destul de mare de fragmente de vase pictate și chiar cîteva vase întregi, pe lîngă alte obiecte, și le păstra chiar în școală, unde le-am și văzut, constatînd de la început că este vorba de materiale ce se încadrează perfect în etapa Cucuteni A3. Într-adevăr, după cum rezultă clar din fragmentele ceramice fotografiate prin grija direcțiunii Muzeului din Bacău — dintre care reproducem în fig. 1 pe cele mai caracteristice — și baza statuetei fragmentare din fig. 2, dar și din alte materiale, între care și o serie de dălți-topoare ușor trapezoidale și aproape plate, nu poate fi nici o îndoială că așezarea de la Ungureni trebuie datată, așa cum am spus, în faza Cucuteni A : ceramică tricromă cu decor în benzi spiralice dar și unghiulare și statuetele de formă tipică pentru aceeași fază, decorată cu striuri organizate pe întreaga suprafață.

Desigur, cele relatate pînă aici ar fi putut forma obiectul unei simple note informative, dacă într-unul dintre vasele descoperite în această așezare nu s-ar fi aflat și o cantitate de circa 100-150 grame de semințe calcinate de grîu, adunate și ele cu grijă de tov. Savin Maria și din care ulterior am trimis o anumită cantitate, spre examinare pe baza metodei C 14, Secției de Preistorie și Protoistorie a Institutului Central de Istorie Veche și Arheologie al Academiei de Științe a Republicii Democratice Germane, cu care Institutul de Arheologie din București colaborează de mulți ani.

Rezultatul acestui examen — comunicat de colegul H. Quitta — este prețios pentru problema datării absolute a fazei Cucuteni A, deoarece corespunde perfect celorlalte două date C 14 de care dispunem pînă acum pentru așezări cucuteniene din această fază de pe teritoriul României. Data obținută pentru Leca-Ungureni este de 3395 ± 100 (Bln-795), în timp ce pentru Hăbășești avem data de 3390 ± 100 (Grn-1985, revizuită), iar pentru Drăgușeni-Botoșani data de 3405 ± 100 (Bln-1060). S-ar putea desigur obiecta că între aceste trei așezări ar trebui totuși să existe unele diferențe cronologice, deoarece este indiscutabil că așezarea de la Hăbășești — care datează de la începutul etapei Cucuteni A3 — este ceva mai veche decît așezarea de la Leca-Ungureni, databilă în plină etapă A3 și totodată mai veche în orice caz decît așezarea Drăgușeni care, ținînd seama de materialele descoperite în cursul săpăturilor noastre, trebuie datată chiar la sfîrșitul fazei Cucuteni A.

Această obiecție, care în primul moment ar putea să pară justificată, este însă ușor de înlăturat, dacă nu pierdem din vedere că toate datele C 14 citate mai sus sînt însoțite de acel ± 100 . Pe baza precizărilor făcute de specialiști încă mai de mult în privința felului cum se poate opera cu datele C 14 tocmai în funcție de indicațiile aproximațiilor indicate de \pm , cele trei date C 14 pentru etapele Cucuteni A3-4 se pot înscrie între 3505 ($= 3405 + 100$) și 3290 ($= 3390 - 100$), așadar un răstimp de peste 200 de ani ce ni se pare cu totul suficient pentru aceste două etape ale fazei Cucuteni A. În felul acesta așezarea de la Hăbășești poate fi situată la începutul acestui răstimp, aceea de la Leca-Ungureni la mijloc și aceea de la Drăgușeni spre sfîrșitul lui. Pe de altă parte, dacă luăm în considerare și faptul că pentru etapa finală (2) a fazei Cucuteni B avem data 2980 ± 60 (Grn-1982, revizuită) pentru așezarea Valea Lupului, dată la care se cuvine să adăugăm un anumit răstimp pentru etapa B1, ar rămîne — între sfîrșitul fazei Cucuteni A și începutul fazei Cucuteni B — circa 200 de ani pentru faza intermediară Cucuteni A-B cu cele două etape de dezvoltare ale sale. Iar dacă data de 3500 i.e.n., pentru începutul etapei Cucuteni A3 ar părea prea ridicată, ne-am putea mulțumi cu data de circa 3400 pentru ea și am putea situa sfîrșitul etapei Cucuteni A4 pe la 3300 iar începutul etapei B2 în preajma anului 3000, rămînînd astfel tot circa 200 pentru cele două etape ale fazei A-B și pentru prima etapă a fazei B.

Pe de altă parte, dacă avem în vedere că rezultatele obținute prin aceeași metodă pentru ultima fază (III) a culturii Precucuteni se situează în jurul datei de 3600 ($=3580 \pm 85$) pentru Tirpești și 3615 ± 100 pentru așezarea Novii Rusești I, din URSS), răstimpul de circa 100-200 de ani rămas pentru primele două etape — 1 și 2 — ale fazei Cucuteni A ni se pare suficient, ceea ce dovedește încă o dată că datele C 14 nu contrazic succesiunea culturală stabilită pe baze stratigrafice și chiar tipologice.

Dar deoarece scopul acestor scurte însemnări a fost acela de a aduce cât mai curind la cunoștința tuturor cercetătorilor noua dată C 14 pentru cultura Cucuteni, socotim că cele arătate mai sus sînt deocamdată suficiente, mai ales că în scurtă vreme vom publica un studiu privind toate datele C 14 de care dispunem pentru eneoliticul românesc.

ENCORE UNE DATE C 14 POUR LA CULTURE DE CUCUTENI

R é s u m é

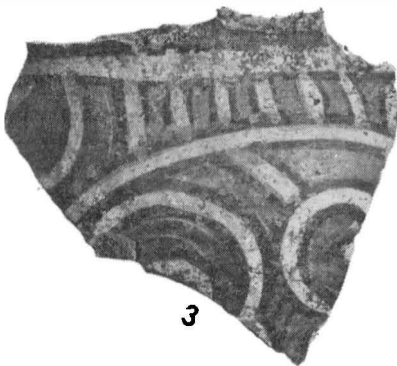
Il s'agit de quelques informations à propos de la station de Leca-Ungureni (dépt. de Bacău) qui date — selon de céramique et les autres objets découverts — de l'étape Cucuteni A₃, informations que l'auteur a jugé utiles par suite de l'examen par la méthode du C₁₄ des grains de blé calciné trouvés dans un des vases de cette station. Cette date — 3395 ± 100 (Bln-795) — correspond aux autres dates C₁₄ obtenues auparavant pour la même phase: 3390 ± 100 (pour Hăbășești) et 3405 ± 100 (pour Drăgușeni-Botoșani). Par conséquent, les étapes Cucuteni A₃-A₄ peuvent être datées entre 3500-3300 — au entre 3400-3200 av.n.ère — si l'on tient compte des \pm indiqués pour chacune des dates C₁₄.

1

2

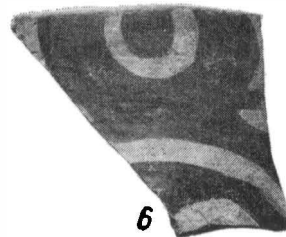
3

4

5

6

Fig. 1 Fragmente ceramice tricrome, de la Leca-Ungureni, specifice etapei Cucuteni A-3.

Fig.1 Quelques tessons de céramique peinte en trois couleurs de Leca-Ungureni, typiques pour l'étape Cucuteni A 3.

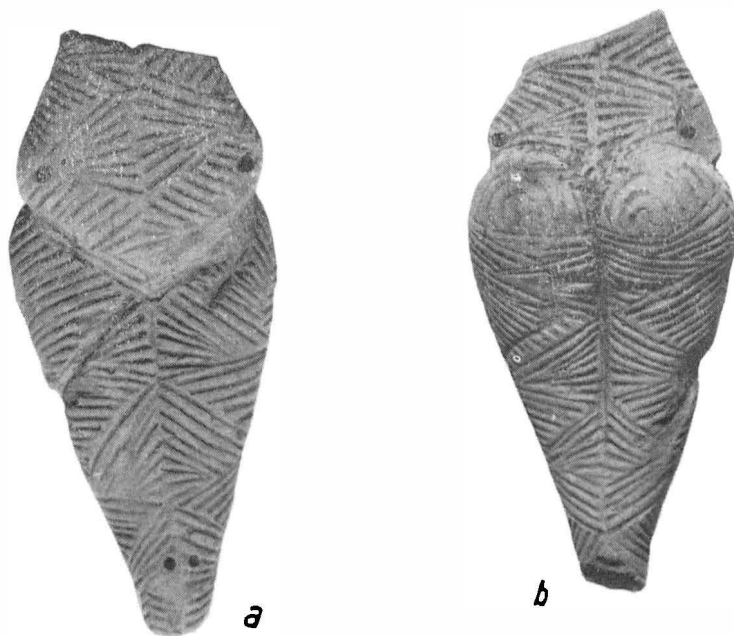

Fig. 2 Statuetă fragmentară de lut ars.

Fig. 2 Statuette fragmentaire en terre cuite.